

Sag C-28/22**Sammendrag af anmodning om præjudiciel afgørelse i henhold til artikel 98, stk. 1, i Domstolens procesreglement****Dato for indlevering:**

12. januar 2022

Forelæggende ret:

Sąd Okręgowy w Warszawie (Polen)

Afgørelse af:

19. november 2021

Sagsøgere:

TL

WE

Sagsøgt:

Getin Noble Bank S.A.

Hovedsagens genstand

Betalingskravsprocedure vedrørende tilbagebetaling af de beløb, som sagsøgerne har indbetalt til banken i henhold til en realkreditaftale, som efterfølgende er blevet erklæret ugyldig. Bankens modkrav mod låntagerne, som støttes på fordringer mod låntagerne i form af tilbagebetaling af beløb, der er udbetalt til dem, og som giver banken mulighed for at undlade at udbetale beløb, indtil sagsøgerne tilbyder enten en gensidig ydelse eller stiller sikkerhed for opfyldelse af betalingen. Spørgsmålet om, hvorvidt påstanden om modkravet kan tages til følge, afhænger af vurderingen af, om bankens modkrav om tilbagebetaling af midlerne er forældet.

Genstand og retsgrundlag for forelæggelsen

Fortolkning af artikel 6, stk. 1, og artikel 7, stk. 1, i direktiv 93/13/EØF af 5. april 1993 om beskyttelse af forbrugere mod urimelige kontraktvilkår (herefter »direktiv 93/13«) (EFT 1993 L 95, s. 29).

Præjudicielle spørgsmål

- 1) Skal artikel 6, stk. 1, og artikel 7, stk. 1, i direktiv 93/13/EØF af 5. april 1993 om urimelige kontraktvilkår i forbrugeraftaler [...], fortolkes således, at de er til hinder for en fortolkning af national ret, hvorefter påbegyndelsen af forældelsesfristen for den erhvervsdrivendes modkrav, i det tilfælde, hvor det ikke er muligt at opretholde aftalen efter at urimelige kontraktvilkår er blevet fjernet, er afhængig af, at en af følgende begivenheder er indtrådt:
 - a) forbrugeren har fremsat krav eller påstand mod en erhvervsdrivende vedrørende urimelige kontraktvilkår eller retten har ex officio fastslået, at visse vilkår i kontrakten er urimelige kontraktvilkår, eller
 - b) forbrugeren har afgivet en erklæring om, at den pågældende har modtaget al information om virkningerne (retsvirkningerne) af, at det ikke er muligt at opretholde aftalen, herunder oplysninger om den erhvervsdrivendes mulighed for at fremsætte modkrav om tilbagebetaling og størrelsen af dette modkrav, eller
 - c) forbrugeren har viden om (er bevidst) om virkningerne (retsvirkningerne) af, at det ikke er muligt at opretholde aftalen, hvilket er godtgjort inden for rammerne af retssagen eller som følge af rettens belæring af forbrugeren herom, eller
 - d) der er afsagt en endelig dom, der afgør tvisten mellem den erhvervsdrivende og forbrugeren?
- 2) Skal artikel 6, stk. 1, og artikel 7, stk. 1, i direktiv 93/13/EØF af 5. april 1993 om urimelige kontraktvilkår i forbrugeraftaler fortolkes således, at de er til hinder for en fortolkning af national ret, hvorefter en aftale, der ikke længere kan opretholdes efter at urimelige kontraktvilkår er blevet fjernet, ikke pålægger den erhvervsdrivende – mod hvem forbrugeren har fremsat krav på grundlag af de urimelige kontraktvilkår – en forpligtelse til af egen drift at foretage skridt med henblik på at afgøre, om forbrugeren er bevidst om virkningerne af, at de urimelige kontraktvilkår blev fjernet eller om den manglende mulighed for aftalens opretholdelse?
- 3) Skal artikel 6, stk. 1, og artikel 7, stk. 1, i direktiv 93/13/EØF af 5. april 1993 om urimelige kontraktvilkår i forbrugeraftaler fortolkes således, at de er til hinder for en fortolkning af national ret, hvorefter forældelsesfristen – når en aftale ikke længere kan opretholdes efter ophævelsen af urimelige kontraktvilkår – for forbrugeren krav om tilbagebetaling begynder at løbe før forældelsesfristen for den erhvervsdrivendes modkrav begynder at løbe?
- 4) Skal artikel 7, stk. 1, i direktiv 93/13/EØF af 5. april 1993 om urimelige kontraktvilkår i forbrugeraftaler fortolkes således, at denne bestemmelse er til hinder for en fortolkning af national ret, hvorefter en erhvervsdrivende – når en aftale ikke længere kan opretholdes efter ophævelsen af urimelige

kontraktvilkår – har ret til at betinge tilbagebetaling af beløb modtaget fra forbrugeren af, at forbrugeren samtidig tilbyder at tilbagebetale de beløb, der er modtaget fra den erhvervsdrivende, eller at forbrugeren stiller sikkerhed for en sådan tilbagebetaling, samtidig med, at der ved fastsættelsen af størrelsen af det beløb, der skal tilbagebetales af forbrugeren, ikke medtages de beløb, som er blevet forældede?

- 5) Skal artikel 7, stk. 1, i direktiv 93/13/EØF af 5. april 1993 om urimelige kontraktvilkår i forbrugeraftaler fortolkes således, at denne bestemmelse er til hinder for en fortolkning af national ret, hvorefter forbrugeren – når en aftale ikke længere kan opretholdes efter ophævelsen af urimelige kontraktvilkår – ikke helt eller delvist har ret til morarenter for forsinkelsen i perioden fra tidspunkt, hvor kravet om tilbagebetaling fremsættes over for den erhvervsdrivende, når den erhvervsdrivende har gjort brug af den i det fjerde spørgsmål omhandlede ret?

Anførte EU-retlige bestemmelser og retspraksis

Artikel 6, stk. 1, og artikel 7, stk. 1, i direktiv 93/13; Domstolens dom af 29. april 2021 i sag C-19/20 (Bank BPH)

Relevante nationale retsforskrifter

Artikel 117, i ustawa z dnia 23 kwietnia 1964 roku Kodeks cywilny (lov af 23.4.1964, civillovbogen) (konsolideret udgave Dziennik Ustaw af 2002, position 1740) (herefter »civillovbogen«):

§1. Formuekrav forældes med de i loven fastsatte undtagelser.

§2. Efter forældelsesfristens udløb kan den, som kravet rettes til, undlade at opfylde kravet, medmindre den pågældende giver afkald på anvendelsen af forældelsesfristen. Frafald af forældelsesindsigelsen inden fristens udløb er dog ugyldig.

§2¹. Efter forældelsesfristens udløb kan krav mod forbrugere ikke gøres gældende.

Artikel 117¹, i civillovbogen:

§ 1. Retten kan i særlige tilfælde under hensyn til parternes interesser se bort fra udløbet af forældelsesfristen for krav mod forbrugere, hvis det er rimeligt begrundet.

§ 2. Ved udøvelsen af den i § 1 nævnte ret bør retten navnlig tage hensyn til:

1) forældelsesfristens længde;

2) længden af fristen fra forældelsesfristens udløb, indtil kravet gøres gældende;

3) arten af de omstændigheder, der fik rekvirenten til ikke at forfølge kravet, herunder indvirkningen af rekviritus' adfærd på rekvirentens forsinkelse med at forfølge kravet.

Artikel 118, i civillovbogen:

– med den ordlyd, der var gældende fra 1. oktober 1990 til 28. maj 2018:

Medmindre andet er fastsat i en særlig bestemmelse, er forældelsesfristen ti år, og for krav om periodiske ydelser og krav i forbindelse med at drive virksomhed tre år.

– med den ordlyd, der har været gældende fra den 29. maj 2018, i artikel 1, i ustawa z dnia 13 kwietnia 2018 r. o zmianie ustawy – Kodeks cywilny oraz niektórych innych ustaw (Dziennik Ustaw z 2018 roku, pozycja 1104) (lov af 13.4.2018 om ændring af lov – civillovbog og visse andre love) (Dziennik Ustaw af 2018, pos. 1104):

Medmindre andet er fastsat i en særlig bestemmelse, er forældelsesfristen seks år, og for krav om periodiske ydelser og krav i forbindelse med at drive virksomhed, tre år. Forældelsesfristens udløb er dog den sidste dag i kalenderåret, medmindre forældelsesfristen er mindre end to år.

Artikel 120 § 1, i civillovbogen:

Forældelsesfristen begynder at løbe fra den dag, hvor fordringen forfalder til betaling. Hvis en fordrings forfald afhænger af, at fordringshaver har foretaget en særlig handling, begynder fristen at løbe fra den dato, hvor fordringen ville være forfaldet, hvis fordringshaveren havde foretaget handlingen hurtigst muligt.

Artikel 355, i civillovbogen:

§ 1. Skyldneren er forpligtet til at udvise den almindeligt påkrævet omhu i en given type forhold (nødvendig omhu).

§ 2. Skyldnerens omhu inden for rammerne af den pågældendes økonomiske aktivitet bestemmes under hensyntagen til denne aktivitets faglige karakter.

Artikel 385¹, i civillovbogen:

§ 1. Bestemmelser i en forbrugeraftale, som ikke har været genstand for en individuel forhandling, er ikke bindende for forbrugeren, hvis de fastsætter

den pågældendes rettigheder og pligter på en måde, som er i strid med god forretningsskik, og groft tilsidesætter forbrugerens interesser (ulovlige kontraktvilkår). Denne bestemmelse berører ikke vilkår, som fastsætter parternes hovedydelse, herunder prisen eller vederlaget, hvis de er entydigt formuleret.

§ 2. Såfremt et kontraktvilkår ikke er bindende for forbrugeren i medfør af stk. 1, forbliver den øvrige del af aftalen bindende for parterne.

§ 3. Kontraktvilkår, hvis indhold forbrugeren ikke har haft nogen reel indflydelse på, anses for ikke individuelt aftalt. Dette gælder navnlig for aftalevilkår, der stammer fra en standardkontrakt, som kontrahenten har foreslået forbrugeren.

§ 4. Bevisbyrden for, at et kontraktvilkår er aftalt individuelt, påhviler den, der påberåber sig det urimelige kontraktvilkår.

Artikel 405, i civillovbogen:

Den, der uden lovhjæmmel har opnået en materiel fordel på bekostning af en anden person, er forpligtet til at tilbagegive ydelsen in natura, og hvis det ikke er muligt, at tilbagebetale et beløb svarende til dens værdi.

Artikel 410, i civillovbogen:

§ 1. Bestemmelserne i de foregående artikler finder især anvendelse på enhver uberettiget opfyldelse.

§ 2. Ydelsen er ikke forfalden, hvis den, der har opfyldt den, slet ikke var forpligtet eller ikke var forpligtet over for den, den pågældende ydede ydelsen til, eller hvis grundlaget for ydelsen bortfaldt, eller det tilsigtede formål med ydelsen ikke blev opnået, eller hvis retsakten, der fastsatte forpligtelsen til levering af ydelsen, var ugyldig og ikke obligatorisk og ikke blev gyldig efter dens opfyldelse.

Artikel 455, i civillovbogen:

Hvis opfyldelsestidspunktet ikke er angivet eller ikke følger af forpligtelsens karakter, bør opfyldelsen af kravet ske umiddelbart efter, at skyldneren er blevet opfordret til at opfylde kravet.

Artikel 481 § 1, i civillovbogen:

Er skyldneren forsinket med betalingen, kan fordringshaveren kræve renter for forsinkelsen, selv om den pågældende ikke har lidt skade, og selv om forsinkelsen var en følge af forhold, som skyldneren ikke er ansvarlig for.

Artikel 496, i civillovbogen:

Hvis parterne på grund af tilbagetrædelse fra kontrakten skal tilbagebetale gensidige ydelser, har hver af dem ret til at beholde ydelserne, indtil den anden part tilbyder at tilbagebetale de modtagne ydelser eller sikre kravet om tilbagebetaling.

Artikel 497, i civillovbogen:

Bestemmelsen i den foregående artikel finder tilsvarende anvendelse ved opsigelse eller ugyldighed af den gensidige aftale.

Artikel 5, i ustawa z dnia 13 kwietnia 2018 r. o zmianie ustawy – Kodeks cywilny oraz niektórych innych ustaw (lov af 13.4.2018 om ændring af lov – den civile lovbog og visse andre love):

1. For krav, der er opstået før denne lovs ikrafttræden, og som endnu ikke er forældet på denne dato, anvendes lovens bestemmelser ændret i artikel 1, som affattet ved denne lov.

[...]

3. For krav, der tilkommer forbrugeren, opstået før denne lovs ikrafttræden, og som endnu ikke er forældet på denne dato, hvis forældelsesfrister er angivet i artikel 118 og artikel 125 § 1, i loven ændret af artikel 1, er lovens bestemmelser ændret i artikel 1, i den gældende affattelse.

4. Forældede krav mod forbrugeren, for hvilke forældelsesfristen ikke er rejst ved denne lovs ikrafttræden, er omfattet af den forældelsesfrist, der er angivet i loven ændret i artikel 1, som affattet ved denne lov.

Kort fremstilling af de faktiske omstændigheder og retsforhandlingerne i hovedsagen

- 1 Sagsøgerne (låntagerne) indgik den 7. september 2007 som forbrugere en aftale om realkreditlån med et pengeinstitut, hvis retsefterfølger er den sagsøgte bank. Lånet blev specificeret i beløbet udtrykt i polske zloty (PLN), og det blev indekseret til en fremmed valuta, schweizerfranc (CHF). Lånebeløbet i PLN er

blevet omregnet til beløbet udtrykt i CHF ved hjælp af den valutakøbskurs, der er fastsat i bankens valutakurstabel. Beløbet fastsat i CHF dannede således grundlag for fastsættelse af størrelsen af de månedlige låneafdrag. Renten på lånet afhænger af LIBOR (CHF)-renten. Låntagerne var forpligtede til at betale afdragene i PLN med et beløb svarende til afdraget udtrykt i CHF i henhold til den valutakurs, der var angivet i bankens valutakurstabel på tilbagebetalingsdatoen.

- 2 Ved dom af 19. november 2021 blev det fastslået, at låneaftalen var ugyldig, eftersom denne ikke kunne opretholdes, efter at de urimelige kontraktvilkår var blevet fjernet fra aftalen. Brugen af valutakurser ensidigt fastsat af banken og brugen af forskellige købs- og salgskurser for individuelle afviklinger blev betragtet som urimelige kontraktvilkår.
- 3 Under sagen blev låntagerne af retten informeret om, at kontrakten kunne være ugyldig. De blev også informeret om, at de i et sådant tilfælde ville være forpligtede til at tilbagebetale lånets hovedstol, så snart banken havde fremsat et krav herom, og at de også kunne blive mødt med et krav fra banken om betaling af højere beløb. Sagsøgerne fastholdt deres standpunkt.
- 4 Sagsøgerne har i en klage stilet direkte til sagsøgte og i stævningen henvist til de argumenter, der peger på den urimelige karakter af kontraktens bestemmelser og dens ugyldighed. Sagsøgte indtog konsekvent det standpunkt, at kontrakten ikke indeholdt urimelige kontraktvilkår, og at omregningsklausulerne deri er effektive og gyldige. Af denne grund nægtede sagsøgte at tilbagebetale de modtagne ydelser.
- 5 Den 9. juli 2021 fik sagsøgerne forkyndt bankens skrivelser, der indeholdt en erklæring om, at banken gjorde brug af sin ret til at beholde beløb, der eventuelt tilkommer sagsøgerne, indtil de tilbød tilbagebetaling i form af udveksling af gensidige ydelser i form af et lånebeløb ydet af banken i henhold til en låneaftale eller sikkerhed for disse.

De væsentligste argumenter, der anføres af hovedsagens parter

- 6 Parterne er fortsat uenige vedrørende forældelsesfristen for bankens krav om tilbagebetaling af det beløb, som sagsøgerne har lånt.
- 7 Sagsøgerne er af den opfattelse, at forældelsesfristen for bankens krav begyndte at løbe, da banken modtog deres stillingtagen til betalingsanmodningen – en klage, hvorved der blev sat spørgsmålstegn ved aftalens gyldighed – eller på tidspunktet for forkyndelse af stævningen. Begge begivenheder fandt sted i 2017, hvilket betyder, at bankens krav blev forældet i 2020. Sagsøgerne har derefter påpeget, at anfægtelse af gyldigheden af aftalen eller dens vilkår, ikke er begrænset til indsigelser, der gøres gældende inden for rammerne af en retslig procedure. Det modsatte ville være uforholdsmæssigt strengt, da det ville begrænse muligheden for at forsvare forbrugerens interesser i henhold til direktiv 93/13.

- 8 Sagsøgte har derimod gjort opmærksom på, at forældelsesfristen for bankens krav endnu ikke er begyndt at løbe og har gjort gældende, at forældelsesfristen for kravet begynder at løbe, så snart retten har afsagt en endelig dom i sagen om virkningen af kontraktbestemmelserne og låneaftalens gyldighed. Sagsøgte har også sat spørgsmålstegn ved, at direktivets bestemmelser skulle kunne definere rettigheder og pligter for sagens parter.

Kort fremstilling for begrundelsen for forelæggelsen

- 9 Anmodningen om præjudiciel afgørelse er baseret på de forudsætninger, der følger af national ret, hvorefter virkningen af at medtage urimelige kontraktvilkår i en kontrakt og vilkårenes udelukkelse af kontrakten er kontraktens ugyldighed, hvilket igen giver anledning til et krav om tilbagebetaling af gensidige ydelser som følge af forpligtelsen til at returnere uretmæssige fordele (artikel 410, i civillovbogen). I tilfælde af, at kontrakten er ugyldig, har sagsøgte ret til at fremsætte et krav om tilbageholdelse af ydelserne modtaget fra sagsøgerne, indtil de tilbyder tilbagebetaling af det anvendte beløb eller stiller sikkerhed for beløbets tilbagebetaling, forudsat at bankens krav ikke var forældet på tidspunktet for fremsættelse af kravet.
- 10 Den forelæggende ret har henvist til en afgørelse fra Sąd Najwyższy (øverste domstol) (afgørelse af 7.5.2021, referencenummer III CZP 6/21), hvori det blev fastslået, at gennemførelsen af direktiv 93/13, i artikel 385¹, i den civile lovbog, og især i dens artikel 6, skal forstås således, at en misbrugs klausul ikke har virkning fra begyndelsen (ab initio) og i kraft af selve loven (ipso iure), som retten er forpligtet til at tage hensyn til ex officio. En forbruger, der er bekendt med vilkårets urimelige karakter, kan dog gøre indsigelse mod afslaget på at anvende vilkåret ved at give sit samtykke hertil. Dette vil kun have virkning, hvis den pågældende er blevet fuldt informeret om de retsvirkninger, der kan følge af dette vilkårs endelige manglende virkning (ugyldighed). Forbrugers bør endvidere oplyses om muligheden for at stadfæste klausulen inden for rimelig tid og om muligheden for at give udtryk for en bindende vurdering af, om følgerne af kontraktens endelige manglende virkning (ugyldighed) er særligt ugunstige for den pågældende. Afvisning af samtykke vil resultere i det forbudte vilkårs varige manglende virkning (ugyldighed). Kan låneaftalen ikke videreføres uden et sådant vilkår, har forbrugeren og långiveren særskilte krav om tilbagebetaling af de kontante ydelser, der er ydet for at opfylde aftalen.
- 11 Sanktionen for tilføjelse af urimelige kontraktvilkår til aftalen er, at på datoen, hvor forbrugeren afviser at tiltræde klausulen, uden hvilken lånekontrakten ikke fortsat kan være bindende, afvises tiltrædt, eller på datoen hvor fristen for tiltrædelse af klausulen udløber, ophører suspensionstilstanden (dvs. den tilstand som kontrakten har befundet sig i og som er karakteriseret ved suspension, dvs. kontrakten har ingen retsvirkning), og aftalen bliver endeligt uden virkning (ugyldig) eller får virkning med tilbagevirkende kraft (ex tunc) i den form, der omfatter denne klausul, der træder i stedet for den oprindelige klausul. Den

forelæggende ret anerkender imidlertid de farer, der er forbundet med en sådan sanktion, som følge af det faktiske krav, der stilles til forbrugeren om at indgive en viljeserklæring om anfægtelse af de urimelige kontraktvilkår og andre formelle krav. Særligt er der tvivl om virkningerne afledt af denne tilgangsvinkel, som opstår ved fastlæggelse af begyndelsen af forældelsesfristen for den erhvervsdrivendes krav og forfaldsdatoen for krav, herunder fastlæggelsen af skyldnerens forsinkelse med opfyldelsen, hvilket er grundlaget for pligten til at betale lovpligtige renter for forsinkelse.

- 12 Taget den manglende regulering af disse spørgsmål i betragtning, er den forelæggende ret af den opfattelse, at det er nødvendigt at vedtage en fortolkning af de generelle bestemmelser, som afspejler formålene med direktiv 93/13, og der er især behov for at fortolke bestemmelserne i denne retsakt i forhold til virkningen heraf på omfanget af parternes mellemværende i tilfælde, hvor aftalen, der indeholder urimelige kontraktvilkår, ikke længere kan opretholdes.
- 13 Det forekommer også nødvendigt at præcisere rækkevidden af den forpligtelse, som følger af Domstolens dom af 29. april 2021 i sag C-19/20, til at belære forbrugeren om de modkrav, der kan følge af annullationen af urimelige kontraktvilkår. Der kræves navnlig en afklaring af, om antagelsen om, at det er nødvendigt med en sådan belæring, kan påvirke rækkevidden af parternes rettigheder og forpligtelser i relation til modkravet. Den forelæggende ret tager især hensyn til, at Domstolen allerede har præciseret, at den fulde virkning af den beskyttelse, der er fastsat i direktivet, kræver, at en national retsinstans, der ex officio har konstateret, at der foreligger et urimeligt kontraktvilkår, kan drage alle konsekvenser af denne konstatering uden at skulle afvente, at forbrugeren, som er blevet underrettet om sine rettigheder, fremsætter bemærkninger, hvorved det pågældende vilkår påstås erklæret ugyldigt (dom af 21.12.2016 i forenede sager C-154/15, C-307/15 og C-308/15, præmis 59 og den deri nævnte retspraksis).
- 14 Desuden forekommer det, at alle konsekvenserne af en konstatering af, at vilkåret er urimeligt, også indebærer, at forbrugeren bør sikres mulighed for faktisk at fremsætte krav om tilbagebetaling.
- 15 For så vidt angår **det første spørgsmål (punkt I.1)**, anmodes det nærmere bestemt oplyst, om ordlyden af bestemmelserne i direktiv 93/13 har betydning for fortolkningen af de nationale bestemmelser om forældelse af fordringer, hovedsageligt krav om tilbagebetaling, der opstår ved ugyldigheden af en låneaftale.
- 16 Et krav om tilbagelevering af uberettigede ydelse forfalder, når ydelsen ikke opfyldes umiddelbart efter en anmodning herom med angivelse af en opfyldelsesfrist, og når kravet er blevet fremsat over for skyldneren. Såfremt fordringens forfald afhænger af, om fordringshaver tager et aktivt skridt, begynder forældelsesfristen at løbe fra den dag, hvor kravet ville forfalde, hvis fordringshaver havde foretaget en handling på et tidligst muligt tidspunkt.

- 17 Såfremt det lægges til grund, at forældelsesfristen for den erhvervsdrivendes krav om tilbagelevering af uberettigede ydelser først begynder at løbe efter det øjeblik, hvor kontrakten er blevet endeligt ugyldig, skal det påpeges, at så længe kontraktens suspensionstilstand varer, kan den erhvervsdrivende ikke kræve opfyldelse af de aftalte ydelser i henhold til denne kontrakt. Den erhvervsdrivende kan heller ikke kræve tilbagelevering af en uretmæssigt modtaget ydelse, fordi beslutningen om at indgå en kontrakt som udgangspunkt ligger hos forbrugeren. Da den erhvervsdrivende ikke kan fremsætte et sådant krav og dermed erklære sit modkrav forfaldent, er der ikke mulighed for, at forældelsesfristen for dette krav begynder at løbe. Situationen ændrer sig kun i tilfælde, hvor forbrugeren gør gældende, at vilkårene er urimelige eller afviser at tiltræde det.
- 18 Forældelsesfristen for forbrugers erstatningskrav må ikke begynde at løbe før han eller hun får kendskab til eller med rimelighed må anses for at have fået kendskab til det urimelige kontraktvilkår. Først da er forbrugeren i stand til at anmode den erhvervsdrivende om at returnere ydelsen (artikel 455, i civillovbogen), dvs. foretage den handling, der er nævnt i artikel 120 § 1, i civillovbogen
- 19 Hvad angår **det første spørgsmål, litra a)**, [(**punkt I, underpunkt 1, litra a)**], set i lyset af fortolkningen af bestemmelserne om forældelse af den erhvervsdrivendes krav, der forudsætter forbrugers aktive handling for, at forældelsesfristen skal begynde at løbe, opstår der tvivl om, hvorvidt effektiviteten af den beskyttelse, der ydes forbrugere i direktivet 93/13, bliver forringet. I en sådan situation kan den erhvervsdrivende, der tilbyder forbrugere kontrakter, der indeholder urimelige vilkår, i mangel af forbrugers handlinger, reelt frigøres fra ansvar for indholdet af disse kontrakter. Hele den ordning for forbrugerbeskyttelse, der er fastsat i direktivet, er baseret på den antagelse, at det er nødvendigt at fjerne forskellene i parternes forhandlingsposition og om nødvendigheden af, at parterne er bevidste om deres rettigheder. Forbrugere er muligvis ikke bekendte med, at et vilkår i en kontrakt er urimeligt, eller de forstår ikke omfanget af deres rettigheder i henhold til direktiv 93/13 (Domstolens dom af 10.6.2021, BNP Paribas Personal Finance SA, C-776/19 til C-782/19, præmis 45 og den nævnte retspraksis). Der opstår spørgsmål om gennemførelsen af den forpligtelse, der følger af artikel 7, stk. 1, i direktivet, om at sørge for passende og effektive midler til at forhindre fortsat brug af urimelige vilkår i aftaler indgået med forbrugere.
- 20 Der kan endvidere opstå tvivl om, hvorvidt forpligtelsen, der følger af direktivets artikel 6, stk. 1, til at sikre, at urimelige vilkår i en aftale indgået med en forbruger i henhold til national ret ikke er bindende for denne, vil blive opfyldt. Hvis det således antages, at den erhvervsdrivende, på trods af urimelige vilkår indeholdt i kontrakten, frigøres fra forpligtelsen til rettidigt at fremsætte modkrav, har denne bestemmelse faktisk indflydelse på forbrugers situation (forstået som dennes rettigheder og forpligtelser).
- 21 På den anden side bør en konstatering af, at et kontraktvilkår er urimeligt, i princippet have den virkning, at forbrugers retlige og faktiske situation, som

vedkommende ville have befundet sig i, hvis dette vilkår ikke havde været gældende, genoprettes. Opnåelse af denne virkning kræver ikke, at forbrugeren fritages for forpligtelsen til at tilbagelevere den uretmæssigt modtagne ydelse.

- 22 Desuden binder hverken artikel 6, stk. 1, i direktiv 93/13 eller artikel 385¹ § 1, i civillovbogen ensidigt forbrugeren af et urimeligt (forbudt) vilkår. Den erhvervsdrivende må ikke ensidigt påberåbe sig ulovlige kontraktvilkår og på dette grundlag rejse krav mod forbrugeren. Kun forbrugeren har rettigheder som følge af ulovlige kontraktvilkår. Målet med anvendelsen af bestemmelserne, der beskytter forbrugeren, er ikke, at den erhvervsdrivende pålægges en forpligtelse til at kræve tilbagelevering af den leverede ydelse umiddelbart efter dens erlæggelse (og forbrugeren pålægges forpligtelsen til at returnere ydelsen). Forbrugeren kan i dette tilfælde blive tvunget af økonomiske grunde til fortsat at acceptere at være bundet af urimelige vilkår.
- 23 Den forelæggende ret ser derfor med de nedenfor anførte undtagelser ingen hindringer for, at gøre indledningen af forældelsesfristen for den erhvervsdrivendes krav afhængig af det tidspunkt, hvor den pågældende fik kendskab til, at forbrugeren fremsatte sine krav mod den erhvervsdrivende på grundlag af urimelige vilkår i kontrakten. Den endelige afklaring af dette spørgsmål kræver en vurdering af eksistensen og betydningen af principperne i artikel 6, stk. 1, og artikel 7, stk. 1, i direktiv 93/13 for fortolkning af national ret, der regulerer principperne om tilbagebetalingskrav og opgørelse mellem parterne.
- 24 Hvad angår **det første spørgsmål, litra b) og c) [punkt I, underpunkt 1, litra b) og c)]**, er der tvivl i forbindelse med at kræve, at forbrugeren opfylder yderligere krav, idet denne skal afgive en erklæring om, at han eller hun er bekendt med konsekvenserne af at bestride urimelige kontraktvilkår.
- 25 I tilfælde af, at forbrugeren over for den erhvervsdrivende fremsætter et krav om tilbagebetaling, der forudsætter at aftalen er blevet endeligt uden virkning (ugyldig) i det hele, kan den erhvervsdrivende (kreditor) eventuelt være i tvivl om, hvorvidt forbrugeren ved formuleringen af kravet var behørigt informeret om konsekvenserne af, at kontraktens vilkår er urimelige. Dette er et vigtigt spørgsmål, da det er bestemmende for påbegyndelsen af forældelsesfristen for den erhvervsdrivendes modkrav.
- 26 En erhvervsdrivende har ikke ret til adgang til de oplysninger, som forbrugeren har indhentet udenretsligt. Forbrugers erstatningskrav, der er baseret på en indsigelse om, at låneaftalen er fuldt og helt uden virkning (ugyldig) kan ikke anses for at være ensbetydende med at den suspenderede aftales manglende virkning bringes til ophør, medmindre den er ledsaget af en udtrykkelig erklæring fra forbrugeren, der bekræfter, at denne har modtaget alle oplysninger. Retten kan under behandlingen af sagen erstatte manglen på en sådan erklæring ved selv at opfylde oplysningspligten, og forbrugers opretholdelse af erstatningskravet vil, efter at den pågældende har indhentet relevante oplysninger, være ensbetydende

med at vilkåret afslås og (eventuelt) at der gøres indsigelse mod virkningerne af den fuldstændige og endelige manglende bindende virkning (ugyldighed).

- 27 Efter den forelæggende rets opfattelse kan det gøre det praktisk talt umuligt eller uforholdsmæssigt vanskeligt at udøve de rettigheder, som er tillagt forbrugeren ved direktiv 93/13, hvis denne pålægges en forpligtelse til – ud over at fremsætte krav mod den erhvervsdrivende – at skulle fremlægge yderligere erklæringer og i endnu højere grad, hvis det kræves, at sådanne erklæringer kun kan kontrolleres inden for rammerne af en retslig procedure.
- 28 I dommen af 29. april 2021 i sag C-19/20, Bank BPH, fastslog Domstolen, at fortolkningen af artikel 6, stk. 1, i direktiv 93/13 sammenholdt med artikel 47, i Den Europæiske Unions charter om grundlæggende rettigheder bør udformes på en sådan måde, at det påhviler den nationale ret, som har fastslået, at et vilkår i en kontrakt indgået af en erhvervsdrivende med en forbruger er urimeligt, at meddele forbrugeren inden for rammerne af nationale procedureregler og efter en kontradiktorisk drøftelse af de retlige konsekvenser, der kan opstå som resultat af konstateringen af ugyldighed af en sådan kontrakt, uanset om forbrugeren er repræsenteret af en professionel repræsentant eller ej. Den angivne forpligtelse synes at gælde (dommens præmis 92 og 93) i en situation, hvor konstateringen af et urimeligt kontraktvilkår og de dermed forbundne konsekvenser opstår under en domstols ex officio-undersøgelse af dette spørgsmål.
- 29 Det er også urimeligt at antage, at den erhvervsdrivende – på trods af, at visse krav blev stillet over for denne, og den pågældende er opmærksom på forbrugernes holdning – kan forblive passiv og ikke foretage sig noget, også inden forældelsesfristen begynder at løbe.
- 30 Desuden bemærkes, at den manglende virkning af forbrugernes krav, der ikke opfylder de betingelser, som Sąd Najwyższy (øverste domstol) har opstillet, også vil medføre, at den erhvervsdrivende først opfylder sin forpligtelse fra det øjeblik, hvor dommen får retsvirkning. Dette indebærer, at forbrugeren hindres i at få morarenter for perioden fra fremsættelsen af kravet indtil datoen, hvor dommen får retsvirkning. Dette ville betyde, at man tillod en situation, hvor den erhvervsdrivende ikke blot kan afvise de fremsatte krav, men også fortsætte uden større konsekvenser, mens den pågældende afventer yderligere handlinger fra forbrugernes side i håb om, at sidstnævnte måske ikke er interesseret eller måske ikke er i stand til at indlede en retssag.
- 31 Efter den forelæggende rets opfattelse ville dette ikke blot gøre det uforholdsmæssigt vanskeligt for forbrugeren at udøve de rettigheder, som direktivet medfører, men ville også i væsentlig grad fjerne den afskrækkende virkning, som forbrugerbeskyttelsesordningen burde have. Den erhvervsdrivende ville i et sådant tilfælde kunne regne med, at nogle forbrugere opgiver at forfølge deres rettigheder yderligere efter, at de har fået afslået deres krav. Selv hvis forbrugeren udviser passende beslutsomhed, ville den erhvervsdrivende ikke blive

mødt af nogen praktiske konsekvenser af forsinkelsen med at opfylde forbrugerens retmæssige krav.

- 32 Uanset det ovenstående synes den vedtagne løsning at være i strid med ækvivalensprincippet, fordi en part i en aftale, der har vist sig at være ugyldig af en anden grund end de deri urimelige kontraktvilkår, ikke forventes at overholde andre betingelser end det at fremsætte en anmodning om tilbagelevering af ydelser for at kravet forfalder.
- 33 Overholdelsen af ækvivalensprincippet kræver, at den pågældende nationale norm finder anvendelse uden forskel på søgsmål, der vedrører de rettigheder, som borgerne har i henhold til EU-retten, og søgsmål, der vedrører tilsidesættelse af national ret, og hvor sagsgenstanden og søgsmålsgrundlaget er lignende (Domstolens dom i forenede sager C-698/18 og C-699/18, præmis 76 og den nævnte retspraksis).
- 34 Med hensyn til **spørgsmål 1, litra d) [punkt I, underpunkt 1, litra d)]**, synes den omstændighed, at den indgåede aftales endelige ikke-bindende virkning er afhængig af en endelig retsafgørelse om, at dens bestemmelser er urimelige, at kunne svække forbrugerens stilling på en måde, der bringer formålene med direktiv 93/13, i fare, idet forbrugeren i et sådant tilfælde først fortaber retten til at afgive en viljeserklæring om fortsat at være bundet af urimelige kontraktvilkår eller om at sådanne vilkår erstattes med en anden regulering efter, at tvisten er endeligt løst. På dette tidspunkt kan den erhvervsdrivende fremsætte krav som følge af kontraktens ugyldighed. Dette har betydning ikke blot for påbegyndelsen af forældelsesfristen for den erhvervsdrivendes krav, men også for udelukkelsen af muligheden for at tilkende forbrugeren renter for perioden fra fremsættelsen af kravet til datoen for den endelige doms afsigelse. I denne situation vil den erhvervsdrivende ikke være interesseret i at opfylde forbrugerens krav i henhold til bestemmelserne om gennemførelse af direktiv 93/13. Forpligtelsen i artikel 7, stk. 1, i direktivet til at træffe egnede og effektive midler til at forhindre varig anvendelse af urimelige vilkår i aftaler indgået med forbrugere, forekommer i et sådant tilfælde blive forringet.
- 35 Desuden vil forpligtelsen i henhold til direktivets artikel 6, stk. 1, blive tilsidesat på grund af forlængelsen af tidspunktet for bilæggelse af tvisten, i hvilken periode de urimelige kontraktvilkår faktisk vil påvirke forbrugerens rettigheder og forpligtelser.
- 36 Antagelsen om, at det er nødvendigt at afsige en endelig dom fra rettens side, synes at underminere den antagelse, som er grundlæggende for forbrugerbeskyttelsessystemet, der er indført ved direktiv 93/13 om, at et urimeligt kontraktvilkår skal anses for aldrig at have eksisteret snarere end kun at kunne ophæves ved dom.
- 37 Det bør derfor efter den forelæggende rets opfattelse antages, at artikel 6, stk. 1, og artikel 7, stk. 1, i direktiv 93/13 er til hinder for en sådan fortolkning af

national ret, hvorefter påbegyndelsen af forældelsesfristen for den erhvervsdrivendes erstatningskrav – i tilfælde af, at aftalen ikke kan opretholdes, efter at de urimelige vilkår er fjernet fra aftalen – ikke kun er betinget af forbrugerens fremsættelse af krav eller påstande mod den erhvervsdrivende vedrørende urimelige kontraktvilkår (eller ex officio belæring fra en domstol om at bestemmelserne i kontrakten er urimelige), men også af afgivelse af yderligere erklæringer fra forbrugeren eller forbrugerens viden (viden) om konsekvenserne (retsvirkningerne) af den manglende mulighed for aftalens opretholdelse eller om rettens belæring om sådanne virkninger, og især af afsigelsen af en endelig dom, der løser tvisten mellem den erhvervsdrivende og forbrugeren.

- 38 Med **det andet spørgsmål (punkt I, underpunkt 2)** ønsker den forelæggende ret oplyst, om en erhvervsdrivende i en situation, hvor den pågældende burde have være bekendt med den urimelige karakter af vilkårene i den aftale, der er indgået, eller mod hvem forbrugeren har fremsat krav, er fritaget for at tage skridt til at fastslå behovet for at anmode forbrugeren om at tilbagebetale ydelsen i forbindelse med, at den erhvervsdrivendes opfyldelseskrav forfalder.
- 39 Såfremt artikel 6, stk. 1, og artikel 7, stk. 1, i direktivet ikke er til hinder for antagelsen om, at virkningerne af aftalens ugyldighed først indtræder efter, at forbrugeren har afgivet en erklæring om, at han eller hun har modtaget alle oplysninger vedrørende disse retsvirkninger, skal det afklares, om den effektive virkning af forbrugerbeskyttelsessystemet forudsætter, at den erhvervsdrivende af egen drift skal foretage handlinger, der har til formål at undersøge, om forbrugeren er bekendt med muligheden for at aftalen hæves og de dermed forbundne konsekvenser. Dette kan bestå i at give forbrugeren passende oplysninger om gensidige rettigheder og forpligtelser ved aftalens ophævelse, især med hensyn til forpligtelser, som i så fald ville påhvile forbrugeren.
- 40 Det forhold, at den erhvervsdrivende pålægges en forpligtelse til selvstændigt at foretage handlinger, der tager sigte på at fastslå virkningen af forbrugerens erklæring, og hensyntagen til, at den erhvervsdrivende eventuelt ikke har taget sådanne skridt, i forbindelse med stillingtagen til, om der er indtrådt forældelse for så vidt angår den erhvervsdrivendes krav, vil være symmetrisk i forhold til erkendelsen af, at påbegyndelsen eller udløbet af forældelsesfristen for forbrugerens krav afhænger af, om han eller hun har haft mulighed for at blive bekendt med sine rettigheder. Begge aftaleparter vil være forpligtet til at tage skridt for at beskytte deres rettigheder, som en del af forpligtelsen til at udvise omhu i det øjeblik, hvor omstændighederne med rimelighed tilsiger, at der gælder en sådan pligt. Enhver undladelse af at tage sådanne skridt vil medføre mulighed for forældelse af erstatningskravet. En sådan forpligtelse bør især gælde for erhvervsdrivende, der anvender standardkontrakter, som bliver overført til en kontrakt indgået med en forbruger, som allerede er blevet vurderet som en del af en abstrakt kontrol, hvilket har ført til, at disse kontrakter er blevet optaget i registret over ulovlige vilkår (jf. Domstolens dom af 21.12.2016 i sag C-119/15, Biuro podróży Partner).

- 41 Det bør derfor efter den forelæggende rets opfattelse lægges til grund, at artikel 6, stk. 1, og artikel 7, stk. 1, i direktiv 93/13 er til hinder for en fortolkning af national ret, hvorefter der ved fastlæggelsen af forældelsesfristens begyndelse ikke tages hensyn til den erhvervsdrivendes forpligtelse til at tage selvstændige skridt med henblik på at undersøge om forbrugeren er bekendt med konsekvenserne af at fjerne de urimelige kontraktvilkår eller af at aftalen hæves.
- 42 Besvarelsen af **det tredje spørgsmål (punkt I, underpunkt 3)** bliver relevant i en situation, hvor det i forbindelse med besvarelsen af det første og andet spørgsmål fastslås, at påbegyndelsen af forældelsesfristen for den erhvervsdrivendes krav kan gøres betinget af enhver begivenhed, der indtræder efter at den erhvervsdrivende er blevet gjort bekendt med forbrugeren krav om tilbagebetaling af ydelser, eller af det forhold, at der på anden måde er draget tvivl om kontraktens effektivitet eller gyldighed.
- 43 Spørgsmålet om forældelse af forbrugeren krav mod en erhvervsdrivende er ligeledes genstand for anmodningen om præjudiciel afgørelse i sag C-81/21. I sag C-81/21 er retten i tvivl om foreneligheden med artikel 6, stk. 1, og artikel 7, stk. 1, i direktiv 93/13, og en fortolkning, der tillader, at forældelsesfristen for forbrugeren krav om tilbagelevering af ydelser begynder fra det tidspunkt, hvor en sådan ydelse leveres.
- 44 Taget den lange forældelsesfrist på ti år for forbrugeren krav i betragtning, er der ikke grundlag for en egentlig forlængelse af denne frist ved at tage højde for omstændigheder, der udskyder fristens begyndelse, så længe fristen udløber på det tidspunkt, hvor forbrugeren havde eller med rimelighed kunne have haft mulighed for at blive bekendt med vilkårets urimelige karakter og dermed fremsætte et passende krav.
- 45 Et sådant standpunkt kan dog ikke være begrundet, hvis det antages, at den erhvervsdrivendes forældelsesfrist først begynder at løbe i det øjeblik, hvor ikke blot forbrugeren fremsætter krav, men også yderligere betingelser er opfyldt.
- 46 Det er indlysende, at forbrugeren bliver bekendt med, og i endnu højere grad kan blive bekendt med sine krav, før han eller hun anmoder den erhvervsdrivende om at tilbagebetale ydelserne, og endnu mere før han eller hun eventuelt afgiver en erklæring om være er bekendt med konsekvenserne af aftalens ugyldighed. De negative virkninger af en sådan situation afbødes af differentiering af forældelsesfristerne (3 år for erhvervsdrivendes krav, 10 eller 6 år for forbrugerkrav). Det er dog stadig muligt, at forestille sig den situation, at i det mindste nogle af forbrugeren krav er blevet forældede, før den pågældende har besluttet sig for at fremsætte krav over for den erhvervsdrivende om at tilbagebetale ydelserne eller at indbringe sine krav for retten.
- 47 Efter den forelæggende rets opfattelse vil det derfor være hensigtsmæssigt at undersøge, om – såfremt det må antages, at forældelsesfristen for den erhvervsdrivendes krav begyndte at løbe ved indtræden af nogen af de

begivenheder, der er beskrevet i det første spørgsmål – hensynet til den effektive virkning af forbrugerbeskyttelsen i henhold til direktiv 93/13 kræver, at det lægges til grund, at forældelsesfristen for forbrugerens krav ikke kan begynde eller i det mindste udløbe, før begivenheden indtræder.

- 48 Besvarelsen af **det fjerde spørgsmål (punkt I, underpunkt 4)** bliver nødvendig, hvis det antages, at der ikke er hindringer for, at forældelsen for forbrugerens erstatningskrav kan indtræde selvstændigt, herunder tidligere end forældelsesfristen for den erhvervsdrivendes krav.
- 49 I tilfælde af, at forbrugerens krav om tilbagebetaling af ydelser er forældet, før den erhvervsdrivende fremsætter et modkrav, der dækker alle ydelser, der er blevet opfyldt over for forbrugeren, opstår der en situation, hvor den delvise tilbagebetaling af ydelser til forbrugeren vil afhænge af, om forbrugeren tilbyder at tilbagebetale alle ydelserne til den erhvervsdrivende. Begge parter vil derfor ikke være berettigede til tilbagebetaling i samme omfang.
- 50 Domstolen har allerede fastslået (præmis 39-40 i dommen af 10.6.2021 i forenede sager C-776/19 til C-782/19, BNP Paribas Personal Finance og den deri nævnte retspraksis), at artikel 6, stk. 1, og artikel 7, stk. 1, i direktivet ikke er til hinder for en national lovgivning, som fastsætter en frist for at anlægge et søgsmål med henblik på at fuldføre de restituerende virkninger ved at erklære et kontraktvilkår urimeligt. En indsigelse mod en forældelsesfrist vedrørende en påstand om tilbagebetaling, der fremsættes af forbrugere med henblik på at gøre deres rettigheder i henhold til direktiv 93/13 gældende, er ikke i sig selv i strid med effektivitetsprincippet, for så vidt som anvendelsen heraf ikke i praksis gør det umuligt eller uforholdsmæssigt vanskeligt at udøve de rettigheder, der tillægges ved dette direktiv.
- 51 De af Domstolen opstillede betingelser vil ikke kunne opfyldes i en situation, hvor kun forbrugerens krav om tilbagebetaling er underlagt tidsmæssige begrænsninger. Risikoen for den effektive virkning af og muligheden for at kunne håndhæve de rettigheder, som direktivet tillægger, udspringer først og fremmest af udskydelsen af forældelsesfristens begyndelse for den erhvervsdrivendes krav, hvor der – på trods af den meget kortere forældelsesfrist – altid vil indtræde forældelse efter det tidspunkt, hvor der indtræder forældelse for så vidt angår forbrugerens krav.
- 52 Med hensyn til **det femte spørgsmål (punkt I, underpunkt 5)** søger retten at vurdere foreneligheden med principperne om forbrugerbeskyttelse, der følger af direktiv 93/13, og en fortolkning af national ret, der begrænser forbrugerens rettigheder med hensyn til tilbagebetalingskrav ved at udelukke den erhvervsdrivendes ansvar for forsinkelse med opfyldelsen af forbrugerens legitime krav.
- 53 Der er to spørgsmål, der er centrale for den forelæggende rets tvivl, hvoraf det første udspringer af, at såfremt det antages, at aftalens suspension varer indtil [en

eller] visse af de begivenheder, der er beskrevet i det første spørgsmål, litra b) – litra d), indtræffer, vil den erhvervsdrivende ikke blive anset for at have fremsat sit krav for sent fra det tidspunkt, hvor den erhvervsdrivende opfordres til at tilbagelevere uberettigede fordele, men først fra det øjeblik, hvor det er godtgjort, at forbrugeren er klar over konsekvenserne af at aftalen ophæves (ugyldighed) og giver afkald på beskyttelsen mod en sådan virkning.

- 54 En fortolkning, der indebærer, at forbrugers krav forfalder på betingelse af, at han eller hun afgiver en passende erklæring, medfører reelt at forbrugeren fratages retten til morarente i en periode, der på grund af retssagens varighed, muligvis kan være i flere år. Dette vil i væsentlig grad undergrave den effektive virkning af forbrugerbeskyttelsen og samtidig tilsidesætte ækvivalensprincippet.
- 55 Det andet spørgsmål vedrører fastlæggelsen af det tidspunkt, hvor skyldneren anses for ikke længere at være forsinket med betaling af ydelser, hvilken tilstand ophører, når skyldneren udøver retten til at tilbageholde det beløb, der skyldes af den anden part, indtil denne anden part accepterer skyldners modkrav eller stiller sikkerhed herfor. Den omstændighed, at skyldneren bliver forsinket, er den grundlæggende betingelse for pligten til at betale morarenter.
- 56 Afhængig af den vedtagne fortolkning ophører skyldnerens forsinkelse enten ved betaling i det hele (modkravet har tilbagevirkende kraft), eller forsinkelsen ophører på tidspunktet for afgivelse af erklæring om udøvelse af modkrav, i hvilket tilfælde morarenter, der tilkommer forbrugeren, regnes fra udløbet af fristen for den erhvervsdrivendes betaling, efter at forbrugeren er blevet bekendt med kravet og indtil det gøres gældende.
- 57 Inden for rammerne af tvister om kreditaftaler, såsom i den foreliggende sag, er et modkrav i form af tilbageholdelse mulig (den erhvervsdrivende afviser principielt legitimiteten af forbrugers krav), når den erhvervsdrivende ikke vil opfylde ydelserne over for forbrugeren, og retten til at fremsætte modkrav i form af tilbageholdelse er ikke den eneste grund til ikke at opfylde ydelserne. Der er derfor tvivl om, hvorvidt den gældende fortolkning af national ret vedrørende virkningerne af et modkrav i form af tilbageholdelse kan forenes med princippet om den effektive virkning af den beskyttelse, der ydes forbrugeren i henhold til bestemmelserne i direktiv 93/13, og forpligtelsen til at sørge for egnede og effektive midler til at bringe anvendelsen af urimelige kontraktvilkår i aftaler, der indgås mellem forbrugere og erhvervsdrivende, til ophør (direktivets artikel 7, stk. 1).
- 58 Det må derfor antages, at artikel 7, stk. 1, i direktiv 93/13 er til hinder for en sådan fortolkning af national ret, der, hvis aftalen ikke kan fortsætte med at gælde, efter at de urimelige kontraktvilkår er fjernet fra denne, på nogen måde begrænser den erhvervsdrivendes ansvar for forsinkelser med opfyldelse af forbrugers krav om tilbagebetaling for hele perioden fra det tidspunkt, hvor forbrugeren har bestridt de urimelige aftalevilkårs gyldighed eller aftalens gyldighed i det hele, og indtil den erhvervsdrivende har godtgjort at være rede til at opfylde forbrugers krav.